

Posudek školitele bakalářské práce

Jméno studenta: Jan Koritenský

Název práce: Ciceronovo pojetí stoické filosofie v jeho díle *Stoické paradoxy*

Jméno vedoucího práce: doc. Mgr. Tomáš Hejduk, Ph.D.

I. Formální kritéria	ano	zčásti	ne
1. Naplnění celkového záměru: - práce odpovídá svému zadání a obsahu - vymezení tématu je přiměřené a není příliš široké		x	
2. Metodické a systematické zvládnutí práce - text je strukturně a logicky uspořádán - práce je adekvátně zpracována		x	
3. Úvod a závěr - úvod řádně seznamuje s cílem a postupem práce, s dosavadním badáním na dané téma a stěžejní literaturou - závěr náležitě shrnuje a hodnotí celou problematiku, formuluje přínos k řešení problému a vlastní stanoviska		x	
4. Autor náležitě vypracoval všechny formální požadavky kladené na bakalářskou práci - zadání, prohlášení, obsah, úvod, pojednání, závěr, resumé v češtině a cizím jazyce - odpovídající počet stran	x		

Slovní ohodnocení

Práce odpovídá zadání, tedy až na to, že se „klíčovou částí“ (s. 9, 52) stal překlad do češtiny z latinského originálu. To je ovšem náročný úkol, který navíc spadá spíše do oboru překladatelství, studia klasických jazyků atp. I proto jsem jako školitel požádal o posudek tohoto překladu kolegu doktora Balíka, který se latině a překladatelství věnuje (viz příloha, ovšem s respektem k žádosti dr. Balíka, abychom nakonec nehodnotili u státní zkoušky překlad, nýbrž jen výkladovou rovinu práce).

Samotná práce, respektive výběr tématu a snaha obohatit české prostředí o překlad jistě vzácného latinského díla jsou oceněníhodná a u studenta bakalářského programu pozoruhodná. Jinou otázkou je pak zvládnutí této snahy a takového cíle

(sám bych, kdyby proběhla řádná konzultace, studenta od překládání odrazil, tedy alespoň od překladu jako jádra bakalářské práce). Celou tuto problematiku lze shrnout do porovnání s prací Fraňa – především proto, že sám student se vůči ní překvapivě dost ostře vymezuje – viz s. 34. Lze totiž po mém soudu říci, že tento nedávný slovenský překlad a podrobný výklad nadmíru dobře splňuje ambici zde předkládané práce. Otázkou tedy zůstává, v čem a jak se studentovi podařilo tuto práci doplnit či dokonce korigovat nebo překonat. A to žel není nijak zřejmé. Není proto divu, že v práci víceméně chybí shrnutí a závěr.

Otázku, kterou tedy kladu k obhajobě: v čem je předložená práce proti Fraňovi inovativní nebo jiná, aby k němu bylo potřeba vytvářet alternativní verzi? Jak se liší překlad a jak interpretace paradoxů od těch, které předložil Fraňo? (Student zde sice řekne, že Cicero uspěl ve svém záměru, nicméně tak silné tvrzení by bylo třeba doložit podrobnějším rozбором širokého kontextu Ciceronova života a díla, včetně společenských a kulturních faktorů /rovněž víceméně chybí kritický rozbor návaznosti na řecké stoické myšlení, u samotných přeložených paradoxů se překvapivě se starořeckými citacemi také nepracuje/. Toto vše dobře splňuje Fraňova práce, nikoli tato bakalářská.)

II. Obsahová kritéria	ano	zčásti	ne
1. Práce prokazuje porozumění autora v dané problematice.	x		
2. Myšlenková soudržnost a souvislost textu: - je vyhovující - srozumitelnost argumentace a podloženost argumentů či myšlenek je adekvátní		x	
3. Práce se opírá o relevantní prameny a literaturu.	x		
4. Práce s literaturou: - v práci je zřetelně předvedeno, že student pracoval s odbornou literaturou a s myšlenkami jednotlivých autorů - autory uváděl (nejen odkazem na poznámku), srovnával, parafrázoval a citoval - zřetelně rozlišoval své myšlenky od myšlenek jednotlivých autorů	x		
5. Bakalářská práce je filosofickým textem: - autor prokázal fundovanou a analytickou práci s pojmy a myšlenkami - autorova práce nespočívala jen v převyprávění daného téma nebo pouhém poskládání hesel, parafrází či myšlenek - práce nebyla zatížena nepřiměřenou mírou historických, životopisných nebo jiných nefilosofických údajů		x	

Slovní ohodnocení

Některé pojmy či výrazy nejsou dostatečně vysvětleny: například již v úvodu není jasné, jak může člověk mít svobodnou vůli, když podléhá osudu, respektive své přirozenosti (alespoň v řádném případě) (s. 11). Jakkoli stručný úvod musí být, v některých místech není věc dostatečně vysvětlena. – Podobně sice autor zmíní, že „paradox“ je výrazem složeným ze dvou původně řeckých slov (para a doxa), ale už

neuzavře, jaký má tedy tato složenina význam (ať už v době Cicerona, nebo naší). A že to vůbec není „jasné“, o tom viz například vysvětlení v citovaném Fraňo (2017, s. 13).

Trochu překvapující je opomenutí některých výkladových rovin tradičně držených: například měl celý spis být psán k pobavení spíše než coby vážný a promyšlený filosofický spis.

III. Jazyková a grafická kritéria	ano	zčásti	ne
1. Práce je bez gramatických a stylistických chyb nebo jiných nedostatků (překlepy, nedokončené věty atd.)		X	
2. Práce je psána kultivovaným a odborným jazykem		X	
3. Terminologické zpracování textu - fundované porozumění terminologie v oboru a daném tématu - vhodné používání terminologie a vysvětlování pojmů			
4. Odkazy, citace a poznámkový aparát - vyhovující práce s odkazy - dodržení a jednotnost citačních norem - náležitý poznámkový aparát		X	
5. Citování - míra citování je vyvážená - vhodná volba a výstižnost citací	X		
6. Grafická kritéria - grafická úprava (písmo, obsah, názvy kapitol, odstavce, řádkování atd.) je vyhovující	X		

Slovní ohodnocení

Jazykově je práce spíše na vyšší úrovni, nicméně chyb, překlepů a stylistických neobratností je zde hojně (např. s. 10 čárka navíc v první větě první kapitoly či nesrozumitelná (poslední) věta na s. 15; „apelovat na zdraví rozum“ namísto „apelovat na zdravý rozum“ na s. 18 či „kvůli ... cíly“ namísto „kvůli cíli“, s. 31). Odkazy místy neodpovídají stránkování práce – viz např. na s. 20 chybný odkaz ke s. 3.

Výklad je redundantní: např. na s. 21 v poslední větě uzavírá dvoustránkový výklad větou začínající „V konečném důsledku...“, aby jen zopakoval, co jsme již četli výše. Četbu ruší i další neobratnosti, viz například pleonasmy („základní podklad“, s. 52).

Velké potíže při čtení způsobuje fakt, že občas nejsou teze či argumenty předkládaného výkladu vůbec jasné: tak například na s. 22 čteme „Možná kvůli tomu, že kritikou rozkoší se Cicero stavěl nejenom proti filosofii Epikurejců, ale především proti obecnému mínění valné veřejnosti ..., se nakonec rozhodl argumentovat touto přímější cestou.“ Nejsem si jist, jestli jde o přímější cestu, není totiž nijak vysvětleno, proč je přímější, ale hlavně není vůbec jasné, proč volit přímější cestu, když jde kritika proti Epikurejcům či veřejnému mínění. Je to tu prostě jen řečeno, bez dalšího vysvětlení, zdůvodnění, rozvedení a to je málo.

IV. Použitá literatura

ano zčásti ne

	ano	zčásti	ne
1. kritický a vhodný výběr prvotní literatury a pramenů		x	
2. kritický a vhodný výběr druhotné literatury	X		
3. práce s cizojazyčnou literaturou	X		

Slovní ohodnocení

Viz výše.

Pracovní součinnost studenta a školitele v průběhu zpracování práce (vyplní vedoucí práce):

Práce nebyla konzultována.

Celkové hodnocení:

Předložená práce sice postrádá systematické zabývání se nějakým filosofickým problémem a její historicko-překladatelská a interpretační složka trpí výše nastíněnými problémy, přesto ji **doporučuji k obhajobě**. Dokládá totiž porozumění stoické filosofii na bakalářské úrovni, stejně jako víceméně dobré zvládnutí Ciceronových textů a to i v latinském znění a hlavně je příslibem budoucí schopnosti studenta vlastního promýšlení filosofických otázek a jejich kladení.

Návrh hodnocení: Dle obhajoby C (velmi dobře) – E (dobře).

V Pardubicích dne 22. 1. 2022

doc. Mgr. Tomáš Hejduk, Ph.D.

PŘÍLOHA – DR. VOJTĚCH BALÍK

Vyjádření k překladu Ciceronova spisku Paradoxa Stoicorum od Jana Koritenského (součást bakalářské práce)

Při celkovém hodnocení předložené bakalářské práce studenta Jana Koritenského doporučuji kladně hodnotit samo rozhodnutí vypracovat a připojit překlad Ciceronova spisu Paradoxa Stoicorum, už jenom proto, že pochopil, že až konkrétní překlad filosofického textu skýtá korektní argumenty pro jeho výklad, a že - ač to přesahuje úroveň znalostí a dovedností požadovaných od absolventa bakalářského stupně oboru filosofie, se o překlad také skutečně pokusil. Sám má svůj překlad za „klíčovou část práce“ či „stěžejní pro celou bakalářskou práci“.

Nicméně překlad nebyl úkolem vyplývajícím ze zadání a byl studentem připojen z jeho vlastního rozhodnutí: je tedy jakousi nevyžádanou přílohou, proto doporučuji tento překlad vyložit z hodnocení bakalářské práce jako takové. Hodnocení překladu, byť filosofického, je převážně záležitostí filologické interpretace, zatímco zadáním a vlastním obsahem této bakalářské práce, který je předmětem hodnocení a obhajoby, je Ciceronovo pojetí stoické filosofie, rozbor jmenovaného díla, zasazení do kontextu v tehdejší době obecně tradované stoické filosofie atd., tedy to, co obsahuje první, výkladová část odevzdané bakalářské práce, tj. vlastní studie. Proto následující vyjádření k překladu Ciceronova spisku je pouze stručným a souhrnným posudkem pro interní informaci, není a nemá být ani součástí, ani podkladem pro oponenturu této bakalářské práce jako takové.

K vlastnímu překladu Ciceronova spisu Paradoxa Stoicorum:

Student se sám v úvodu zamýšlí nad měřítky kvality překladu obecně. Zásady dobrého překladu, tak jak je představuje, jsou však příliš obecné, resp. nejednoznačné, požadované jen podmíněně, ba si odporující, nebo dokonce nežádoucí („aby... překlad nebyl příliš doslovný, a neztratil tak na svém kýženém účinku, ale aby zároveň nebyl příliš domácký a neztratil tak na unikátnosti, kterou měl v původním jazyce, a nakonec samozřejmě, aby cílený překlad byl sám o sobě srozumitelný a čtivý“). Takové zásady, možná uplatnitelné při překladu beletrie, ale ne při překladu jakéhokoli odborného, a už vůbec ne filosofického textu, podle studenta překvapivě „pro filosofický text... platí dvojnásob a dvojnásob znovu v případě, že překládáme z dnes již mrtvého jazyka“. Sám považuje svůj překlad za úspěšný proto, že „dosáhl křehké rovnováhy mezi věrností původnímu textu a jejímu srozumitelnému zprostředkování do českého jazyka“ (citováno věrně i s výpadkem z konstrukce). Tedy již předem připouští, ne-li snad kladně hodnotí, nepřesnosti, posuny, snad i svévolný výklad, ve prospěch „čtivosti“, „srozumitelného zprostředkování“. Prověříme-li v tomto světle jeho překlad, uvidíme, že se těmito zásadami opravdu do nemalé míry řídil, což má za následek, že výsledný český text není spolehlivým ekvivalentem předlohy a nemá tudíž hodnotu autonomního, nezávisle na originální předloze použitelného filosofického textu. Pochybným, přinejmenším diskutabilním výkladem a překladem zde trpí to pro filosofii nejdůležitější – klíčové termíny a pojmy. Jistou svévolností, až rozevlátostí, nebo také nemístně aktuálním způsobem vyjadřování, trpí další části textu, ať už kvůli neporozumění jazyku předlohy, nebo možná ve snaze učinit obsah více „čtivým“ či „srozumitelným“. Pokud ho k tomu v některých případech „svedly“ jiné existující překlady, které uvádí jako zdroj inspirace, není to omluvou, zvláště ne, tvrdí-li, že se s nimi v leccěms neztotožňuje (hlavně jde o slovenský překlad od Petera Fraňa). Konečně trpí text překladu absencí pečlivější redakce (nebo překladatelovy jazykové kompetence?), která by jistě zabránila leckterým stylistickým i gramatickým přešlapům, o čistých „překlepech“ ani nemluvě. Všechna tato konstatování lze případně doložit konkrétními ukázkami z textu.

Pokud by hypoteticky překlad Ciceronova spisku Paradoxa Stoicorum byl úkolem plynoucím ze zadání bakalářské práce, tudíž předmětem hodnocení a obhajoby, odevzdaný překlad bych, vzhledem k obtížnosti takového úkolu pro absolventa bakalářského stupně oboru filosofie a jeho odhodlání se s takovým úkolem vyrovnat, uznal jako splněný úkol, ale navrhl bych známku nejvýše E (= 3, dobře) s tím, že bych od autora práce při obhajobě požadoval mnohá vysvětlení a odpověď na řadu vážných výtek.